



TARTALOM:

Sükös Pál: Szilágyi Benő. — Mene... mene...
tekel... ufarszin. — RácZ Zoltán: Írásmagya-
rázat. — Sükös Pál: Igehirdetésünk és ered-
ménye. — Radványi Barna: Majd, ha én meg-
növök... — Csorba Dezső: Legátus. (Vers.) —
Istók Miklós: A székely falu és népe, ameny-
nyit mi láttunk belőle. — Kováts Árpád: Miért
utaznak a patakiak Pestre? — Nagy László:
Liszt magyarsága. — Fekete Gyula: Hó esett
az éjjel. (Vers.) — Hodossy Béla: „Mikor indul
már meg a csonttörő harc a magyar nóták,
slágerek és egyéb lélekölő rondaságok ellen?”
Szabó Csaba: Veres Jolán. (Novella.) — Vilimszky
László: Cigányzene-kérdés. — Mikolai Elemér:
A XCVI. zsoltár olvasásakor. (Vers.) — Humor. —
Pataki Sándor: Nyílhegy. Széniori Hivatal. Hírek.



SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

Megjelenik július és augusztus kivételével minden hónap 15.-én.
Előfizetési ára: Egy évre 3 P, félévre: 1'50 P. Egyes szám ára 50 fillér.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Sáropatak, Főiskola.

NYÍLHEGY.

DIVAT-REKLÁM.

Ha nem volna még ösztöndíja a plakát-tervezőknek, nekünk, az „uj magyar ifjúságnak“ kellene soron kívül közadakozásból megjutalmazni a „legtöltelesebb plakát-rajzoló“... Sajnos, a nevére nem emlékszem. De a rajz maga olyan „megkapó“, hogy alaposan belemarkol minden öntudatos szemlélőjébe.

Felül a bal sarokban: „ADY“. Alatta középen egy felhúzott szoknyájú nő ül ezen a felírason: „a XX. század.“ És legalul: „harisnyája. Kolozsvári gyárimány.“

Ötletes és izléses. ugye? Ha rágondolunk, hogy micsoda széles mosolyra derülne az a bús, fáradt, mélyszemű keleti arc, ha láthatná, hogy milyen dicsőségre vergődött fel a neve, bennünket is elfog az öröm. Éjjelente biztosan megvidámodva és elkispolgáriásodva jelenik meg Ady szelleme „művésznünk“ álmában és hálásan szorongatja az „aranyozni való“ kezét, mondván, hogy „Mindig erről álmodoztam, barátom, hogy reklám legyen a nevem egy harisnya-plakáton. Érzem, hogy ez volt minden vergődésem, küzdelmem, keresésem be nem teljesedett vágya, hogy ezt elérjem. Heuréka!!!“

Jaj neked, szegény félreismeret zsenink, de jaj nekünk is, hogy ide jutottál! Ékes bizonyágtételünk ez amellet, hogy minden eszméd, minden vágyad megfogant bennünk, magyarabb és öntudatosabb magyar ifjúságban. Látod, ez a karrier! Ez hálánk ordítóan beszédes kivetítődése: hagyjuk, hogy harisnyákat reklámozzanak a neveddel.

Inkább porosodj be, légy inkább elfelejtett harmadrangu író-iparos, mint, hogy így emlékezzünk rád. Te „ifjú szivekben és mindig tovább“ akartál haladni?! Hagyd csak te a mi „ébredő“ ifjú szívünket! A zászlónkra felirjuk a neved. Elég divatos jelszó vagy még mindig. De ne légy maradi, haladj az idővel és lásd be, hogy a plakát mégiscsak a leghatásosabb ismertető...

Aludj nyugodtan, magyar titánunk és ne legyenek addig álmaid velünk kapcsolatban, míg csak **így** tudunk értékelni!!!
Pataki Sándor I. é. h. h.

A Sáropataki Ifjúsági Közlöny munkatársai:

Főszerkesztő:

Sükös Pál.

Felelős szerkesztő:

Hegyi József
tanár.

Szerkesztő bizottság:

Polák Géza IV. é., Rácz Zoltán III. é., Kováts Árpád II. é., Pataky Sándor I. éves theol.
Zsebesi István V. é., Zétényi Elek V. é., Deák Béla VIII. és Ruttkay Kálmán VIII. o. gimn.

Híróvátvezető: Rásky Sándor II. é. th.

Kiadóhivatali főnök: Berecz Árpád III. é. th.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

Főszerkesztő:

SÜKÖS PÁL

1941. január–február hó

Felelős szerkesztő:

HEGYI JÓZSEF tanár

SZILÁGYI BENŐ

1877–1940.

Ismét eggyel kevesebb belőlük. Azokból, akik azért éltek, hogy tanítsanak és csak addig éltek, amíg taníthattak. Talán különösnek fogják találni sokan, hogy olyannak kezében szántja végig a toll Szilágyi Benő emlékezetét, aki nem is volt az Ő tanítványa. De ő mégis egyike volt azoknak, akitől egy-két szóban is nagy tanításokat lehetett kapni. Az a típus volt Szilágyi Benő, aki diákjai tudásában és hálás szeretetében talán még jobban lelepleződött, mint a személyes ismeretség által. Élete egyszerű és világos, mint amilyen egész lénye volt.

1877 március 8.-án Gyömrőn született, ahol Édesapja református lelkész volt. A kiskunhalasi gimnáziumi évek után beiratkozott a budapesti Tudományegyetemen a latin-görög szakra. Kitűnően elvégzett tanulmányai után először Miskolcon, majd 1903-tól Sárospatakon volt tanár egészen 1937-ben történt nyugdíjazásáig. Pataki tanársága eseményekben gazdag volt. A Főiskola minden intézményét szolgálta az őt annyira jellemző pontossággal és katonás fegyelmezettséggel. Egész élete és tanári működése példázza mindazt, ami sajátosan Patak és Patak őbenne mutatta meg az igazi pataki tanárt. 1937-ben ment nyugdíjba. Tulajdonképpen nem is nyugdíjba, hanem új szolgálataiba. A sárospataki református egyház pénztárosa lett, amelynek már előbb presbitere volt. De már nem volt a régi. Még láttuk ugyan szeretett hitvesével a pataki utcán sétálni, de egyszerre megroskadt. Ijedten láttuk összetört alakját, arcán a közeli szomorú vég jegyét. Súlyos operáción ment keresztül és a karácsonyi vakációra indulás napján Szilágyi tanár úr is elindult az örök nagy vakációra. Egész életében tanított hűséggel görögre: koporsójánál görögül hangzott el a hűség ígéje. Utolsó útja is olyan puritán volt, mint az élete: nem kísérték el az Alma Máter gyászba öltözött diákjai. Koporsója is katedra volt, ahonnan önmagával tanított és ezen a legnagyobb tanításán maradt Szilágyi Benő diákok nélkül. Hisszük, hogy ahová ment, egykor megleli újra tanítványait.

Sükös Pál IV. é. th.

MENE MENE TEKEL UFARSZIN.

Közhely az, hogy a kolloquiumos idő a számadás ideje. Korai felkelések, késői lefekvések után a vizsgák nehéz levegőjében egymásután kerülnek bele a kopott indexek elnyűtt lapjaira a jelesek, jók, elégségesek. De mindezekén túl van egy másik számadás is. A babiloni királydráma tüzes igéi beleégetnek a mi lelkünkbe is és mérlegre teszik egész életünket. Mérlegre teszik azt a lelkiületet, amellyel elkészülünk a legszentebb hivatásra, a lelkipásztori szolgálatra. Ez a mérleg eredményt is mutat: **nemcsak megszámláltattunk, de híjával is találtattunk!** Az eredmény: eredménytelenség!

Ez a mérték nem az indexeket méri, nem a kolloquiumok számát, minőségét, hanem azt a mindennel számolni tudó odaáldozódást, amellyel ráteszük egész életünket egy olyan szolgálatra, ahol verejtékes a munka és kevés a jutalom, ahol a legkevesebb a dicsőség és legtöbb a megaláztatás, ahol a legkevesebb rózsza terem és a legtöbb tövis, amelynek követői a legszegényebbek és mégis a legboldogabbak, legtávolabb állnak a földi örömöktől és legközelebb az égi boldogsághoz, melynek legnagyobbjai a legkisebbek s mindnyájuk ura: egy töviskoronás Király. Ahol egy életen át való névtelen szolgálat után, nem marad más mint egy kopott palást, ami reáborul a református lelkészre koporsójában. Az élet még sohasem ígért kevesebbet annak, aki lelkipásztori szolgálatra vállalkozik, mint éppen most. Nagyon a követelmények, kevesek a kilátások és az élet szelekiója könnyörtelenül megtorolja azt, ha valaki a lelkipásztori szolgálatban nem élni és elégni, hanem megélni és nyerni akar. A lélek nagy számadásán az értékek egyszerre felcserélődnek és emberi képesítéseken túl, mindenki annyit fog érni, amennyire le tud mondani önmaga értékeiről, hogy Krisztus munkálkodjék benne és általa.

Krisztus nem csinált propagandát az evangéliumnak. Inkább elriasztotta a tömeget, mint toborozta. Mi sem akarunk propagandát csinálni a lelkipásztori szolgálatnak. Nemcsak hogy másokat nem csalogatunk, de az ittlévők számára, a magunk számára is felvetjük a kérdést: érdemes e végighazudni az egész életet? Érdemes-e áltatni magunkat, ámítani a világot, becsapni az Isten hazug élettel, felemás igában? Az Ige mérlegén a mai teológus ifjúság vérszerthes próféciája annak a már egyszer kimondott szónak, hogy a kegyelmes Ur Isten jövődő papjainak ellenére fogja megtartani a magyar református egyházat. Azt szokták mondani, hogy ma a minőség forradalma vívja titáni harcát s ebből a harcból vésszesen hiányzik a leendő lelkipásztorok amugy is kisszámú serege. A szelekiót mi nem emberek ítéletétől várjuk, hanem az Igében kapjuk: „Aki az eke szarvára veti a kezét és hátratekint, nem alkalmas az Isten országára.“ Eke szarvára vetett kezekkel hátratekintő teológus ifjúság számára azt jelenti teológus életünk isteni mérlegelése, hogy nincs nagyobb vakmerőség, mint lelkipásztornak lenni, de nincs nagyobb kegyelem, mint Istennek szolgálni, éppen ezért nincs rettentőbb vereség és szörnyűbb zuhanás, mint mindezt hazudni. Belszár számára az isteni mérték már ítélet volt, számunkra még kegyelem. Neki halált hozott, nekünk életet adhat, ha előreszegezzük a tekintetünket, vagy ha elengedjük az eke szarvát. Önmagunk döntő revíziójában adja meg Isten mindnyájunknak azt a szót, ami ha igaz, akkor a legnagyobb hősiesség, ha pedig hazug, akkor a legalábbvalóbb gyávaság: alkalmas vagy alkalmatlan. Valamelyik szót ki kell mondanunk és annak konzekvenciáját végre le kell vonnunk, de jaj nekünk, ha gyávák és megalkuvók leszünk!

Írásmagyarázat.

Textus: János 8:1–11.

Ezerkilencszáz egynehány évvel ezelőtt kezdődött ez a dráma, mely prologálya van egészen az utolsó ítéletig. Főalakja Jézus Krisztus, aki tegnap és ma és mindörökké ugyanaz, az ember. A többi személy tekintetében a szereposztás szüntelenül változik, még e dráma két felvonásán belül is. Mindnyájan szereplünk ebben a drámában.

Az első részben ott látom magam a hypokriták lármás tömegében, amint egy tettenért halálos bűnöst hurcolok „kegyes irtózáttal, a dühöngésig felfokozott vallásos álbuzgalommal“ a Sanhedryn elé. A zsinagógában éppen ott ül Jézus. Az Őt hallgató sokaság utat enged hozzá. — Elhangzik a gyűlölködő kérdés, mely talán az én ajkamról kiált: „Mózes azt parancsolta, hogy az ilyenek köveztessenek meg: te azért mit mondasz?“ Azok a vonások, amiket rajzol Jézus a porba, mutatják, hogy mily kevés figyelemre méltatja a rosszindulatú kérdést. Csak szorgalmazott kérdés után egyenesedik fel és mondja ki a vádlókra az ítéletet: „Aki közületek nem bűnös, az vesse rá először a követ.“ A kő markolására feszülő kezem bénultan lehanyatlik. Aki így ismeri titkaimat, az csak Isten lehet s Isten előtt nem állhat meg a képmutató anélkül, hogy meg ne semmisülne.

A második részben a vádlott szerepe az enyém. Rajtam a gyalázat bélyege. A halálfélelem összemarkolja szívemet. Elöttem áll, aki bűn nélkül való, akinek egyedül van joga a köhöz, amivel agyonsujtson. Sosem éreztem ennyire bűnben elveszett életem hiábavalóságát, mint Vele szemben, Aki tisztaság és szentség. Legjobb volna semmivé lenni, nem érezni kérdő és vádló tekintetét. Jézus tekintetből szájalom sugárzik. Meglátja a vádlott szívében az igazi bűnbánatot és a tisztaság utáni vágyat. Bűnöm súlyát magára véve szent lehetőségekkel elindít ma is: „*Eredj el és többé ne vétkezzél!*“ Ámen!

Rácz Zoltán III. é. hh.

Igehirdetésünk és eredménye!

(Előző számunkban megkezdett tanulmány folytatása és vége.)

Végül de nem utolsósorban meg kell tapintanunk az egész kérdésnek az érverését. Magvetés és talaj még nem földművelés. Teljessé akkor lesz, ha van mag és kedvező az időjárás. Ez a mag az Ige, melynek közlője maga a *Szent Lélek Isten*. Ő az, Aki meghiveti az igehirdetőt a prófétálásra és a gyülekezetet a gyümölcsözésre. Ő a „Fons Primárius“ az igehirdetőre, megtermékenyítő eső és életrehívó napfény a gyülekezetre.

Az igehirdetőre nézve a Szent Lélek a Meghívó, a Forrás, az Ihletés. Benne oldódnak meg az igehirdető nagy nehézségei és Ő adja meg azt az erőt, amely az igehirdetést prófétálássá teszi. Az Írás így foglalja ezt össze: „Kiöntöm Lelkemet minden testre és prófétálnak a ti fiaitok...“ Az emberi nehézségek, erő-

fesztések, cselvetések, megalkuvások terhe egyszerre elmulik és a megtáruult lélekbe egyszerre beáramlik az az erő, amelyik elégséges arra, hogy pünkösdi gyülekezetek fakadjanak nyomában. Szent megszállottság ez, melynek lenyűgöző ereje feledtet mindent, ami az ekét ki akarná ragadni a kezünkből, vagy a magot a kötönkből. A Szent Lélek Istentől indul ki az igehirdető felé az az út, melyen át a kijelentés drága üzenete eljut hozzá. Bele kell kapcsolódní feltétlenül az igehirdetőnek ebbe az áramkörbe, ha nem akar hasznavehetetlen lámpa maradni. Lehet valaki kitűnő homiléta, ha nincs megbízatása csak bitorló, éppenugy, mint-hogy nem mindenki lehet kínai nagykövet csak azért, mert tudja a kínai nyelvet. Igehirdetőink aránylag sok ígét vetnek. S bár nem vádként mondom — egyre kevesebbet aratnak. Ezen a bajon pedig a homiletikai készség nem segít, hanem egyedül a Szent Lélek Isten, Aki megcselekszi, hogy fiaink prófétájának. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, különösen azok előtt, akik az Ige szolgálatára készülnek, hogy tul kápláni és papi vizsgán, ez az igehirdető szolgálatának megbízó levele és egyben legfőbb minősítése. *Ez a legnívósabb theológia, a legteljesebb homiletika, a legsürgősebben szükséges átképzés, ránk igehirdetőkre nézve.* Ő teszi a dadogót lángszavú apostollá, a kinosan precíz ékesenszólót, halkszavú bizonyásgtevővé, s ha kell néma vértanuvá! De mindhárman alkalmasak lesznek arra, hogy ezzel az erővel egy eget-földet átívelő világbirodalmat építsenek a szívekben: Isten Országát! A Szent Lélek erői, ajándékai azonban csak kezdet, indulás, ihletés. Jaj annak az igehirdetőnek, aki csak a díjlevelet vállalja, s a többbit a Szent Lélekre bizza. Hamar megfogja hallani az ilyen az intó szót, mely Claus Harms óta homiletikai szállóige lett: „Claus! Claus! du bist faul gewesen.“

A gyülekezetre nézve se lehet más garanciája az igehirdetés eredményességének, mint a Szent Lélek Isten titkos munkája. Erre a hitre az Irás jogosít fel ismét, amikor a titkon munkáló Szent Lélek gyümölcseiről szól. „A Léleknek gyümölcse: szeretet, öröm, békesség, béketetés, szivesség, jóság, hűség, szelidség, mértékletesség.“ (Galata 5: 22.) Ezek közül egy is elég ahhoz, hogy eredményről lehessen beszélni és — kis paradoxonnal élve egynek a hiánya is elég arra, hogy felhangozzék az Irás kérdése: . . . „Vettetek e Szent Lelket!?“ Lehet valaki sokféle okból szorgalmas templomjáró, de életében eredmény csak akkor fog mutatkozni, ha belekerül egyszer a pünkösdi Lélek-zugás sodrába. A pünkösdi igehirdetés eredményének titka az volt, hogy benne és általa gyülekezet és igehirdető egygyé lettek és azóta minden igehirdetés eredményességének is ez a lehetősége. A Szent Lélek kettős tüzes nyelve járja át a szíveket s az igehirdetőt igehallgatóvá, a gyülekezetet pedig igehirdetővé teszi. S akik eddig úgy néztek a templompadokról a szószék felé, mintha kenyéréért füllentőt látnának és akik úgy néztek a szószékről a padok felé, mintha mindenki ellenségük lett volna, azok egyszerre megtanulnak egy másirányú nézést. Mindketten felfelé néznek a Szent Lélek Isten felé, mert csak Ő benne és Ő általa lehet a prédikáció eredményes. Gyülekezetre és igehirdetőre nézve a legboldogabb, legdúsabb aratás: *az örök élet!*

Hiszek e az igehirdetés eredményességében!? Össze kell roskadni e szent titok roppant súlya alatt. Látom a ferde barázdákat, az üszkös kalászatokat! Látom az alvó pásztorokat és szétszéledt nyájukat! Látom elsősorban a magam felkészültségének meredező hasadékait és valami azt kiáltja bennem: „*Hiszek Uram, légy segítségül az én hitetlenségemben!*“

Sükös Pál IV. é. th.

Majd ha megnövök...*

... Mikor én még kicsiny gyermek voltam, s a bölcsőben édesen aludtam, két égő szempár vigyázott reám és két pár dolgos kéz fáradozott a munkában érettem és testvéreimért. A mi gyermekkorunk legszebb ideje az volt, míg Édesapám élt. De jaj! Egy kora tavaszi este a halál elragadta tőlünk Édesapámat s elvitte oda, ahol minden szenvedés elmulik: az Isten országába. Édesanyám holló-fekete haja a sok gondtól hófehérré változott. Égszínkék szeme fényes ragyogása megtört a sok sírástól. És ez mind érettünk volt. Hát el lehet ezt felejtteni? Nem, nem lehet soha! Sajnos testvéreim elfeledték mindezeket, de én nem felejttem el soha s elhatároztam, hogy ha majd megnövök gondját fogom viselni galambbősz anyámnak.

Radványi Barna I. b. o. t.

* Egy kis pataki diák írása, ez a pár sor. Elárulom kedves Olvasóinknak, hogy alig látszik ki a földből, de a szíve tele van Édesanyja iránti mérhetetlen szeretettel. Fogadják ezt az írást úgy, mint egy kis pataki első diák nagy vágyódását haza az Édesanyjához. Szerkesztő.

LEGÁTUS.

(Husvéti emlék.)

*Az országotak vándora vagyok.
Taposom a havat, sarat.
Fehér templom harangja hívogat
Giling, galang...
Jöjj szolgálni az Urat.*

*Az ének elhal. Szószékre lépek
Arcom piros, szívem dobog.
Látok lelkeimmel új husvéti csodát
Leborulok. Hálát adok, hogy szolgálhatok
Hálát adok, hogy Igét adhatok.*

*Kicsiny falu. Utcái görbék, sárosak
A templom s a házak oly szegények,
Mint a népek...
De az ajkukon a husvéti ének,
Mely hálát ad az élet Istenének.*

*Hirdetem az Igét. Figyelő arcok...
Kint még havas a husvéti táj,
De itt az arcokon s lelkekben
Tavaszcsozót, új életet hint
A husvéti Király.*

*A templomban nagybajuszú vének,
Feketeruhás nénikék
S a fiatalság
Aján örömmel zeng az ének
Amint várják a szent Igét.*

*A beszédnek vége. Mi Atyánk...
Rebegik az ajkak
Lehajtott fővel mondják az imát
Rázúg száz szív és szájorgona:
Zengi az új élet diadalát.*

*Én Isten legátusa vagyok.
Taposom a havat, sarat
Másik templom harangja hívogat
Giling... galang...
S megyek, szolgálom az Urat.*

*Csorba Dezső
III. é. th.*

A székely falu és népe, amennyit mi láttunk belőle.

(Folytatás és vége.)

Faragott kiskaput már többet találtunk, sőt néhol a faragás is ki volt festve. Az egyik oszlopon kacskaringós életfa kúszik felfele s az oszlop tetején sárgán világít a nap és a hold. Máshol szőlőlevelek és fürtök díszítik a kapufélfát. A holt fára ismeretlen nevű virágokat és a művészelkű székely.

Regula is van a kapufejfán ilyenformán :

*Szíves vendéglátó e háznak gazdája,
De a gonosz embert furkósbottal várja*

Mindenik regula jellegzetes és találó. Az iskolakapun ez a felírás beszél a gyermekekhez :

*Ha bejössz e kapu alatt,
Becsülettel viseld magad.
Ki e regulát nem tudja,
Annak ott az országútja.*

No de lépjünk be a kapu alatt. Elöl virágoskert, az udvaron néhány fa, hátul csűr és faragóműhely. Balkézre előttünk áll a pitvaros székelyház. Az alapja kőből van, erre építik fából a falat, amit betapasztanak és kimeszelnek. Az időjárás viszontagságaitól a magas bogashátú szalmafedél védi a bentlakókat. Az öreg házaknál nincs kémény, mert a tűzhelyről szikra fogón keresztül szabadon száll a füst a padlásra, vagy amint a székely mondja : a hiuba (a fufangos góbé csak a hiú embert nevezi padlás embernek). Hosszú utunkon gyakran láttunk kémény nélküli füstölgő háztetőket.

Bent a házban nagyjából olyan minden, mint itt mifelénk. A pitvarból nyílik a hátsó és az első szoba. Az ágyakon magasra vetett bültös párnák. A sarokban festett falitéka. A komóthoz támasztva díszesen faragott csörgős guzsaj, amit a szerelmes legény ajándékoz választottjának.

Alig győzünk csodálkozni azon, hogy mi mindenre képes a székely ember bicskája és vésője. Mindent, de mindent meg tud csinálni, amire szüksége van és amit szépen megformált, arra a lelkét is rálehelte csodás himek alakjában. — A székely gazda maga készíti fából lakatot a csűrre, amit csak ő tud kinyitni. Ákosfalván nem rég halt meg az ember, aki fából faragott kerékpárján Budapestet is megjárta. Az ágyúöntő Gábor Áronok utódai manapság toronyórát és szövőszékeket készítenek egyszerű szerszámaikkal.

Sok ötletes, szellemes munkát lehet látni, amit szinte szabadalmaztatni kellene. Pl. hogy a tyúk be ne repüljön az ablakon, egy könnyen elforduló hengerpálcát tesznek az ablakba. A berepülni akaró tyúk nem tud megpihenni rajta, mert a pálcá elfordul és a tyúk visszabukik az udvarra. A székely fazekas már évszázadok óta csinál thermost agyagból.

Az asszony nép sem marad el a férfiak mögött leleményesség és ügyesség dolgában. Fehérneműtől kezdve a gyapjuszövetig mindent otthon készítenek el. Maguk varrják az emberek nadrágját : a székelyharisnyát és maguknak a lajbiszoknyát. A székelyruha vidékenként csak színben és formában mutat árnyalati

különbséget. Az ősi öltözethez hűségesen ragaszkodik minden székely. Olyan a falusi nép, mintha uniformisban volna.

A mesét, nótát nagyon kedvelik. Nótázó öreg embereket és öreg asszonyokat a „nótafákat“ mi is nagy gyönyörűséggel hallgattuk a regős esteken.

Az idegennel szemben bizalmatlan és szófukar a székely. Ha megkérdik, hogy hová megy, csak így felel: „Fel azon.“ Furfangos természetével tuljár mindenki eszén. Van rossztulajdonsága is, hisz kinek ne volna. Nyakas, vidékenként italos és olykor-olykor előkerül a bicska is a zebből. Ezeket a hibákat azonban elfedezi az a talentumosság, amelyet ragyogóan csillogtat a mindennapi életben.

Ott él a székely nép évszázadok óta a nagy hegyek között kicsiny falujában. Évszázadok óta viaskodik a természettel a mindennapi kenyérért, mert kevés a termőföld. Ebben a küzdelemben fejlődött ki minden talentuma és ebben a harcban nőtt hozzá a hegyekhez, a völgyekhez elválaszthatatlanul. Sokan tanulni mennek a falusi házból kollégiumokba, elkerülnek más vidékre, más országba, de idők mulásával mindig csak visszatérnek oda, ahol minden ősiük vérrel és verítékekkel szentelte meg a kenyeret adó rögöt: a hegyek közt eldugott kis székely faluba.

Amit láttunk és megérezttünk, azt igyekeztem kedves olvasóinknak elmondani. Ez a kevés is elég volt ahhoz, hogy szívünkbe zárjuk Erdélyt és a székely népet.

Istók Miklós
ref. s. lelkész.

MIÉRT UTAZNAK A PATAKIAK PESTRE?

A pataki embernek a legnagyobbtól a legkisebbig legfőbb vágya, hogy Pestre utazhasson. Ha a mezőgazdasági kiállítás alkalmával, vagy a nemzetközi vásár idejére kedvezményes jegyeket lehet szerezni, a legtöbb pataki nem bír magával, kiszedi a takarékból összerakosgatott pénzét s utazik Pestre, hogy néhány nap alatt a kultúra által nyújtott gyönyörűségeket megkóstolja s egy-két napig a művelődés középpontjában érezze magát. Pesten aztán a fáradság és a költség nem számít: délelőtt matiné, hiradó mozi, ebéd a „Spolarich“-ban, utána mozi, színházban délutáni előadás, este opera, még az éjszakát is ki kell használni s meg kell hallgatni egy-két bár műsorát s társaság is akad mindig, akikkel valamelyik grillben táncolni lehet, vagy, ha történetesen farsang van, végig lehet járni (pendlizni) az összes számbajöhető táncestélyt.

Mi lesz azután? Néhány nap alatt elfogy a pénz, amit egy év alatt összegyűjtöttek, még szerencse, hogy kölcsön is adtunk belőle annyit, amennyivel haza lehet utazni s fájó zsebbel, fájó szívvel jövünk haza: „milyen jó a pestieknek, azok állandóan így élhetnek!“

A pestiek gondolkodása viszont más. Azok ilyesféleképp sóhajtanak: milyen jó a vidékieknek, azok minden évben feljönnek egy hétre Pestre, itt többet járnak moziba, színházba, operába, hangversenyre, mint mi két év alatt s még amikor hazamennek, akkor is, minden városban, faluban van ma már mozi, akad néhány zenész ember, hát még ahol felsőbb iskola is van, ott a kultúrjavakban több része van a közönségnek, mint a pénz nélküli pesti éhenkórászoknak.

Egyik gondolkozás sem helyes, mert mind a kettő a távollevő értékek szemlélésében merül el és nem látja meg a jelenvaló lehetőségeket.

Vegyük a pataki helyzetet: sokszor megyünk el Pestre olyan színdarabért, vagy hangversenyért, amelynél jobbat, szebbet, eredetibbet és főképp magyarabbat kaphatunk itt Patakon. Művészgárdánk, előadóink, színegyüttesünk megállja a helyét sok budapesti színpadon. Azt a változatosságot, amit egy milliós város tud adni szórakozási lehetőségben, nem tudjuk megadni, de pótolja ezt a program választékossága s a műsor gondos kidolgozása. Hány pataki diák-színelőadásnak volt országos visszhangja s a darab második játszására Budapestről jöttek le műbarátok és szakértő érdeklődők.

Ilyen siker reményével indul a pataki ifjúság március 15.-i színelőadása is. A Nemzeti Színházban december 22.-én bemutatott darabot, Kovách Aladár: „Téli zsoltár“ című 3 felvonásos színdarabját sikerült megszereznünk. A darab Apáczai Cseri János életéből van, de annak ellenére, hogy a XVII. században játszódik, a mai kor társadalmi és művelődési kérdéseire is, mint egy történelmi tükör veti a fényt.

Azt hiszem, nemcsak, hogy megnyerjük a pataki és vidéki társadalom meglegedését és tetszését, hanem egy régi vágyat is kielégítünk azáltal, hogy a legújabb, legidősebb, s amellelt Patakkal kapcsolatban levő darabot adjuk elő.

Sárospatak, 1941 február.

Kováts Árpád.

Liszt magyarsága.

A magyarság csak a világháború és Trianon után, kezdett ráeszmélni arra, hogy voltak világhírű nagyjai, akik nemcsak a csatákban vagy a politika zөг-zөгös berkeiben, hanem tollal, ecsettel vagy hangszerral kezükben hirdették a magyar faj felsőbbrendűségét. Csak most kezdik belátni, hogy történelmünknek számos olyan alakja van, kiknek neve nem került be a politikai történelembe, s ezért az iskolán keresztül nem mehet át a köztudatba, holott ezek a zseniális magyarok tettek annyit a magyarság érdekében, mint sok nemzeti hősünk, kik példaadóan haltak meg csatatereken, sokszor talán nem is hazánk érdekeiért.

Liszt Ferenc is egyike volt ezeknek a zseniális magyaroknak, kinek magyarságát csak a legutolsó pillanatban tudtuk megmenteni a Lisztet magáénak követelő osztrákok, csehek és franciák elől. Igaz, hogy Liszt nem tudott magyarul, neveltetése és más körülmények már 11 éves korában elszólitották a szülőföldről, azonkívül csak apja volt magyar (anyja osztrák), így a határszéli Doborjában nem is tanulhatott más nyelvet, mint németet. Ebben az időben még a magyarul jól tudó főnemesek sem beszélték a nemzeti nyelvet, mert azt póriásnak tartották. De ki merné kétségbe vonni az Amerikába kivándorolt magyarok gyermekeinek magyar voltát? Hányszor láttuk a hazafias áldozatkészség megnyilvánulását, olyan amerikai magyarok részéről, akik talán nem tudnak magyarul? Vajjon a Baltazár-amerikai alapítvány létrejöhett volna-e az idegenben élő magyarok hazaszerezete nélkül.

Liszt magyarságának is egyik legszebb bizonyítéka az az áldozatkészség, amivel hazáját minden más nemzet előtt ehalmozta. Mitől kezdve Bécsbe, majd

Párisba költözött, mindentűt magyarnak vallotta magát. Chopin-nel, a lengyel szabadságharc menekültjével szoros barátságot tartott és bizalmas beszélgetéseik alkalmával vallották meg egymásnak, hogy személyi és művészi barátságukon kívül a magyar és lengyel faj hagyományos együttérzése az a legszorosabb kapocs, melynek erejét első találkozásuk pillanatában érezték. Ezt életük végéig meg is tartották. Az a tűz, energia, az a mindent elsöprő lendület, amely Lisztet, mint művészt jellemezte, sokszor volt a francia főúri szalonokban szóbeszéd tárgya és ezt mindenkor Liszt magyarságával magyarálták. Ez ellen Liszt nem-hogy tiltakozott volna, de minden levelében, életének minden megnyilatkozásában büszkén vallotta magát magyarnak, ezzel csaknem kérkedett.

1838-ban Velencében tartózkodott. Egy kirakatban séta közben bécsi újságot látott. Eszébe jutottak a bécsben eltöltött idők és csupa kíváncsiságból megvette a lapot, mert a német nyelvet ekkor már sokáig nem beszélte még családja körében sem. Most jól esett olvasni. És az első oldalon mit talál: Pestet elöntötte az árvíz. Rengeteg halott. A város romokban. Szörnyű inség... Szívét a torkában érezte és megszólalt benne egy hang: hiszen te magyar vagy és ha az vagy ott a helyed bajbajutott honfitársaid oldalán... Másnap gyorskocsival utazott Bécsbe, honnan hangversenyének jövedelmét, 24.000 forintot az árvíz-károsultaknak küldte.

1840-ben alapítványt tett a Nemzeti Zenede létesítésére. Ugyanekkor a nemzet díszkarddal ajándékozta meg, amit a külföld rosszalólag fogadott, Liszt tüntetően és dacosan viselte még párizsi hangversenyén is, nem törődve a lapok és karikatúristák gunyolódásaival.

1875-ben kezdte meg működését az országos m. kir. zeneakadémia, melynek elnökségét Ő vállalta, ugyanitt tanított is. A Zeneakadémia alapításáról a következőket írta magyarországi legjobb barátjához, Auguszt Antal báróhoz 1873-ban május 7-én: „Különösen megörvendeztetett az ajánlat, hogy az egyházi zenének külön osztály állíttassék fel. Egy ily osztálynak a hiánya a többi konzervatoriumnál úgy a zenére, mint az Istentiszteletre nézve károsnak bizonyult. Minek csinálnak oly gyakran egyházainkban kintorna muzsikát? A művészet ellen való vétkezés talán az istentiszteletet szolgálja? Vajha Magyarország jobb példával járna elől; részemről hajlandó vagyok ebben közreműködni. Azonkívül a magyar népdal és annak kifejlődésére külön osztályt kell állítani. *Bizonyára megengedik nekem, hogy síromig szívemben és érzelmeimben magyar maradjak és a magyar zene kulturájának előmozdítását komolyan óhajtsam.*“

Kötetre valót lehetne írni ennek az érdekes magyar embernek magyarságáról, kinek tüzes magyarságához semmi sem hiányzott, csak a magyar nyelv tudása. Igazi magyar sors. E hiányát azonban potolta egy olyan nyelven keresztül, amelyet mindenki megért, akiben szív és ész van. Ez az ő zenéje. Ez a legigazibb bizonyítéka Liszt magyarságának.

Nagy László V. é.tj.

„Egy nemzetben annyi az önbizalom és a remény, amennyit ifjúságában vesz fel s annyi programja van, amennyit ifjan megálmodott. — Kontrapont a kamaszkor, amelyben meghasonlik az élet dallama. Ha nem helyes a megoldás, teljes disharmóniává változik az élet melódiája.“

Ravasz László: Gondolatok.

Hó esett az éjjel...

Felébredtem. — Az ágyban kéjjel
Nyújtózom el. — És hallgatom
A halk harangszót. Az ablakon
Fehér a párkány: hó esett az éjjel.

Izzadt, homályos ablakkeretben
Kék ködön át már láthatom:
Fehér födél a házakon,
S minden tiszta még és érintetlen.

Hajnalodik. Az új színekkel
Átfestett tájon néma csend ül,
Csak egy kis csengő hangja csendül
A csendbe néha. — Szép a reggel...

De nézd! — Jaj, véget ér az álmom:
Ott lenn az ablakom alatt
Embertaposta durva lábnyom
Csúfítja már a szűz havat...

Fekete Gyula gimn. VII. o. t.

„Mikor indul már meg a csonttörő harc a magyar nóták, slágerek és egyéb lélekölő rondaságok ellen“?

Bizonyára nem a rossz szándék vezette a tollát annak, ki ezeket a sorokat a Sárospataki Ifjúsági Közlöny 1940. évi május—júniusi számában leírta. Ennek a tollmegcsuszamlásnak zenei tájékozatlanság lehetett az oka. Odáig jutottunk volna már el a magyar zenének először csak megelőzésében, most már üldözésében, hogy a magyar nótát a „slágerek és egyéb lélekölő rondaságok“ közé lehet és kell sorozni?! És a magyar nóta ellen, mint az oláhok teszik az általuk megszállt magyar területeken, itthon is harcot kell indítani?

Magyar nóta, parasztdal, népdal, műdal, cigányzene, stb. egy csomó szó, szinte röpköd a levegőben, hol egymás helyett, hol egymás mellett, hol külön, hol azonos-, de rendszerint nem tisztázott értelemben. Anélkül, hogy mélyebb fejtegetésbe bocsátkozni szándékoznám, legyen szabad egy-két megjegyzést közzéteintnom.

A cigányzene szó, bármennyire használatos is elmaradhat. Ilyen nincs, illetőleg, ha van is cigányzene, mi ilyet nem hallunk. A cigányokból szervezett zenekörök sok mindent, de nálunk legtöbbször magyar nótát játszanak. És ismerjük el, hogy legtöbbször jól, sőt sokszor művészi játszanak. Ne felejtjük aztán, hogy nemcsak a pesti kávéházakban van cigányzenekar. Volt van és lesz falukon is. Nagy érdemük a cigányoknak, hogy akkor is megőrizték és művelték hangszereiken a magyar nótát, mikor ezt a legalsóbbtól kezdve a legmagasabb fokú iskolákban is egyaránt lekicsinyelték és mellőzték, mert értékesnek csak azt tartották, ami idegen.

Némelyek hangsúlyozottan emlegetik a parasztdalt. A magyar paraszt talán nem tartozik a magyar néphez? Más-e lényegében is a köznapi értelemben vett népdal, parasztdal? Magyar nóta az, ha magyar ritmusu egyik is másik is.

Nagyon helyes törekvés, ha a magyar nóta terén különbséget akarunk tenni népdal és műdal között. De megvonta-e már valaki az elterjedt magyar nótákban a biztos határt közöttünk? Minden kétséget kizáróan, azonnal föl lehet-e

ismerni, hol végződik az egyik és hol kezdődik a másik? Lehet-e minden esetben hitelt érdemlőleg megállapítani, hogy valamely magyar nóta valóban a nép ajkán termett-e, vagy talán a kántortól, paptól, diáktól --, még régebben a nemesi családoktól terjedt-e az el? És ha valamely eredetinek vélt népdalról utólag kiderül, hogy tanult ember volt a szerzője, műdalnak kell-e már tekinteni és veszít-e akkor az értékéből? Mert ha nálunk népdalról és műdalról beszélnek, ez utóbbinak sokszor kisebbítő, leszóló jelentést adnak. Pedig végeredményben a műdalnak kell magasabb fokunak lennie. A műdal a népdalból fejlődik. Schubert világhírű dalai is műdalok; van közöttük népies is.

Meglehetősen ismerem a „magyar nóták” irodalmát, sok olyan nóta van, mely „talán”, „valószínűleg” a nép ajkán termett; de sok olyan magyar nóta is él ugyancsak a nép ajkán, melynek választékos nyelve, hibátlan formájú dallamszerkezete magasabb tanultságú szerzőre vall, ha szerzőjét nem ismerjük is. Sárospatakon, hogy Erdélyi Jánost ne is említsem, Novák Lajos és dr. Gulyás József is írt népdalokat. Bathó János szerzett rájuk dallamokat, melyek közül egy pár a nép ajkára is átment. Most már kicsinyítő értelemben vett műdalok-e ezek? A „Magyar nóták” közé tartoznak-e vagy népdalok? Novák Sándor az 1900-as évek elején megírta a „Nagymajtényi síkon letörött a zászló” c. nótát, melynek dallamát is ő írta. Az 1903—4. tanévben férfikarra írva betanítottam a kórusnak. Az 1904. évi nagy szünetben a pataki diákok révén nagyhirtelenséggel ország-szerte elterjedt, augusztus végén Vas megyében, az Őrségben hallottam. Ma is dalolják mindenfelé. Ez is az üldözendő magyar nóták közé tartozik? Nagyon érdekes, hogy néhány évvel ezelőtt egyik budapesti legelőkelőbb irodalmi folyóiratunkban azt olvashattuk Novák Sándor daláról, hogy eredeti kuruckori nóta. Fel kellett lépni és a szerző érdekeit megvédeni.

Be merem vallani, hogy gyermekkorom óta mindig szerettem a magyar nótát és szíves-örömmel daloltam, mikor alkalom volt rá. Talán nem megy teleplezés számba, ha elárulom, hogy Orbán József, Nagy Gusztáv, Kun Béla, Kun Pál, Szinnyi Gerzson, Radácsy György, Finkey József, Buza János, Dezső Lajos, Kiss Elek, Horváth Ciryll, dr. Tüdős István, Novák Lajos, dr. Rácz Lajos, Csonotos József, dr. Finkey Ferenc, dr. Mitrovics Gyula, Harsányi István stb. volt pataki tanárok is szerették a magyar nótát. Onnan tudom ezt, mert számtalanszor daloltam velük társaságban. És ezeket az időket életem szép és kedves emlékei közé sorozom. De a pataki diákok is szerettek dalolni. A pataki melodiáriumban 150—200 éves, sőt régibb magyar nóták is vannak.

Ha nem tévedek, a magyar nóták üldözésének tüzeit két oldalról is szítja a szél.

Tagadhatatlan, hogy annak idején a népszínművek s élelmeskedő, kapzsi kiadók révén értéktelen dalok is kerültek a magyar nóták közé. Ez az egyik lyuk, melyből a szél fúj. De nem mind „műdal” ám az, mit a népszínművek elterjesztettek, nagyon sok értékes magyar nóta akad közöttük egyenest a nép ajkáról véve. A mult század 40-es és 50-es éveiben virágzó korszaka nyílt a magyar nóták irodalmának. Remek népdalszöveget, művészi népdalokat Petőfi, Tompa, Arany, Tóth K. és mások is írtak. A legszebb népies dallamokat Egressy Béni (volt pataki diák) és Simonffy Kálmán írták. Gyönyörűek. Ezek is üldözendők? Nagy tévedés, sőt vétek ezt a kort zenei tekintetben leszólni.

Vannak, akik azt hiszik, hogy igazi magyar népdal csak az, melyet a „paraszt” tartott fön, mely ha nem pentatonikus, már nem is magyar. Ez a má-

sik nagy tévedés. Valamely dallam fajiságát, nemzetiségét nem a hangnem és nem a skála határozza meg. Az ötfokú „magyar hangsor“ létezését írásbeli hagyomány nem támogatja. Föltéve, de tagadva, hogy a magyar skála valamikor ötfokú lett volna is, körülbelül két százada már, mióta a modern kemény és lágy hanglétrák végleg kialakultak és uralomra jutottak. Örülni kell, legyünk rá büszkék, hogy a kezdetleges ötfokuságról a magyar zene a jóval fejlettebb és tökéletesebb modern skálákra tért át. Már a XVI. századi magyar históriás énekek dallamai, majd a fennmaradt kuruckori dallamok között sincsen pentatonikus. Lavotta és Bihari kora sem ismeri az ötfokú skálát. A sárospataki kórus melodiáriumában, Pálóczi Horváth Ádám gyűjteményében ötfokú nótát nem jegyeztek le, mert olyat nem hallottak. És ha valóban akad is a népdalok közt, (most már terjesztik) mely ötfokú skálára mutat, ez még nem föltétlen bizonyosság amellet, hogy az ősi magyar dallam ezen a hangsor rendszeren alapult volna. Semmi, de semmi okunk sincs arra, hogy ezt a skálát a magyar zene érdekében, mint „becses hagyományt“ műveljük.

Egyelőre elég ennyi. De miután más nem akadt, ki tiltakozott volna, szólanom kellett. Nem értem, mi a mélyebb célja a „magyar nóták“ ellen való harcnak. Fájdalommal látom, hogy egyfelől a magyar református egyházi énekeinkből ki akarják szorítani a magyar ritmust. És ha most, másfelől az ifjúság a „magyar nóták“ ellen is riadót fúj és „csonttörő“ harcot hirdet, akkor már méltán és igazán:

„Szomorúan szól a magyar nóta!“

Hodossy Béla
ny. tanítóképzőintézeti igazgató.

VERES JOLÁN.*

Irta: SZABÓ CSABA.

1.

Az asszony fát tett a tűzre.

A lány a kályha mellett ült és sírt.

Az ember levetette a bőrkabátot és megállott előttük.

— Még azt mongyátok, én vagyok a hibás? — rezegettette meg a hangját.
— Hát tudtam én, hogy olyan bolond? ... De meg akkor is. Ha az egész rongyos familiája a Szamosnak ment vón, akkor se adtam vón neki a jányom!

A másik kettő egy szót se szólt és ez jobban bántotta, mintha a keresztvizet szedték volna lefele róla.

— Persze, nektek jó lett vón Kerék János is mi?!
Befogadtátok vóna mi?! Meghótt, hát meghótt.

— Nem fél az Istentől? — szólalt meg az asszony csendesesen.

— Az Istentől? Az Istennek nem számít egy emberhalál. A háborúba nem egy hótt meg, nem is száz, nem is ezer.

— Hát nem sajnálja a lányát? ... — sirta el magát az asszony is. — Hiszen elszárad, mint a letépett virág.

Az ember arca megenyhült.

* Az „Erdélyi János“ önképzőkör novella-pályázatán I. díjat nyert mű.

— Majd elfelejti. Megtetszik neki egy másik legény, oszt az majd megvizsgáltja... úgy szokott a lenni.

*

Meg is vigasztalódott Veres Jolán úgy, ahogy. Két év múlva férjhez ment. A legnagyobb gazda fia vette el. Szelid, csendes ember volt az ura, hamar összeszoktak.

Gyerekek is volt négy, de mind a négyen meghaltak, 1—2 éves korukban. Nyolc hónapja született meg az ötödik.

2.

— Jaj! — nyögte az asszony az ágyban. (Sötét volt, 12 óra felé járhatott az idő.)

— Jaj!... (Hideg verejtéket izzadt a teste.) Egy csontvázat látott álmában. Magas, sárga csontvázat. Fekete lepedő volt rajta, csak a koponyája és a keze látszott ki belőle.

Nem volt rajta hús, de az asszony megismerte.

— János... — lihegte vacogva. — A csontváz állt mozdulatlanul. Az állkapcsait se mozgatta, az asszony mégis hallotta a hangját.

— Megismersz? — súgta.

Az asszony hallgatott. A csontváz tovább beszélt:

— Nem így egyeztünk, Jolán...

— Mit akar velem?

— Nem így egyeztünk... A gyermekeid engem illetnek. Négyet már elvittem tőled... Ezt is elviszem. Mind elviszem. Azokat is, akik ezután lesznek... Csak ezt akartam megmondani...

A csontváz megmozdult. Nyikorogtak és zörögtek a csontjai. A gyerekekhez ment, átfogta a derekát. Az asszony rémülten ugrott hozzá.

— Ne bánts! — sikoltotta.

Birkóztak. A csontváz nevetett és a gyereket kirántotta az asszony kezéből. Lassú, nyugodt lépésekkel közeledett az ablak felé. Az asszony csak állt, nem tudott se megmozdulni, se kiáltani.

Az ablak kinyílt magától, a csontváz pedig kilépett rajta és eltűnt a nála is feketébb feketeségben.

*

Alig, hogy megvirradt, Veres Jolán ruhát, nagykendőt kapott magára és megindult az alvág felé. Kőd volt és ragadós őszi sár, beletelt jó tíz percbe, amíg elért az öreg Sánta Gábor házához. A falu végén, magánosan állott az öreg rozoga kunyhója.

— Na te vagy az? — kérdezte csodálkozva Sánta Gábor, amikor meglátta a vendéget.

— Jó reggelt, Gábor bácsi. Tanácsot kérni jöttem.

— Hát csak kerülj beljebb, oszt beszélj.

Bent az asszony hozzákezdett a mondókájához. Szaggatott mondatokban beszélt.

— Tudja, Gábor bácsi, hogy vótunk a Kerék Jánossal... Azzal, aki a Szamosba ölte magát.

— Tudom, hogyne tudnám. — bólogatott az öreg.

— Hát az éccaka vele álmodtam. Csontváz képibe jött el hozzám... azt mondta ő vitte el a négy gyermekem, mert jussa van hozzájuk. Azt mondta, akik ezután születnek, azokat is el fogja vinni... Nem tudom, hogy mit csináljak...

Az öreg pipára gyújtott, aztán rövid gondolkodás után, tempósan beszélni kezdett.

— Nehéz dolog... nehéz dolog. Még tán nem is hallottam ilyenről. Pedig vót elég időm gyűjteni a tudománt, amióta megsántultam. — A hóttakkal nem jó kikezdeni, a biztos, mert könnyen megrontják az embert. Kerék János meg életibe is kemény legény vót. Amit eccer megmondott, attul nem állott el... Én azt mondom, ki kell valahogy engesztelni.

— De hogy lehessen kiengesztelni?

— Nem hagyja életbe a gyerekeidet... Valahogy úgy...

— Hát hogy gondolja Gábor bácsi?

— Mondok neked valamit, Jolán. De ne ijedj meg. Van neked most is egy gyereked. Kis gyerek. Most hüvösek az éccakák. Tedd ki egy éccaka, egy szál ingbe, kináld fel a hóttak. Hátha megengesztelődik. Lehet, hogy életbe is hagyja.

— Ezt komolyan mondta Gábor bácsi?! — szörnyedt el az asszony.

— Tanácsot kértél jányom... én meg adtam...

— Nem fogadom meg a tanácsát, tudja meg, vén... — A mondat végét elharapta és köszönés nélkül elsietett.

*

Három napig küzködött magával, aztán mégis csak megtette, amit az öreg tanácsolt. A kis fiú tüdőgyulladást kapott, két hét múlva el is temették.

3.

A hatodikkal úgy látszott, szerencsésebbek voltak. Erős, egészséges legény lett belőle. Mindenben a kedvibe jártak, különösen az anyja. Semmit se tudott megtagadni tőle. A gimnáziumba is be akarták adni, de a fiu nem akart tanulni.

— Megélsz fiam a vagyonból, minek tanulj, ha eccer nincs kedved hozzá! — intézte el az apja az ügyet.

Egyszer meg észrevelte, hogy a fiu titokban búzát hozott le a padlásról és a kocsmába vitte. Nem mondta meg neki, hogy tud a dolgról, csak a felesége előtt dörmögött:

— Jól megneveltetted a fiad. Mán lop a saját apjátul... Agyondédelgetted, most aztán felnyilt a szeme.

— Egyetlen gyerek. — Véde az asszony. — Fia! Hadd szórakozzék.

*

Már húsz éves volt a fiu, amikor egy délután két csendőr jött be a házba.

— Jó napot kívánok — köszöntek.

— Aggyonisten — fogadta a gazda. — Mibe járnak az urak?

Az idősebb kezdett beszélni. Látszott rajta, hogy nem nagyon tudja, mit mondjon.

— Azért jöttünk... tudniillik gyilkosság történt a határban, biztosan tetszetek hallani. — Megöltek és kiraboltak egy juhászt.

— Csak nem rám gyanakodnak az urak? kérdezte a gazda félig tréfásan.

— Nem, dehogy... de a fiával szeretnénk beszélni. Hiába a gyanu... Itthon van?

— De tréfás kedvükben vannak az urak. Csak nem gondolják, hogy egy százhusz holdas gazda fia ilyet tegyen?! Nem szorulunk mi más pénzére, uram! — mondta az ember indulatosan, de nyugtalanság remegett a hangjában.

-
- Hiába, kérem . . . ez a parancs.
— Hun az a fiu Jolán? Az elébb láttam.
— Talán bement a felső házba. Megnézem, Benyitotta az ajtót.
— Pista. — Nem felelt senki. Belépett.
— Itt vagy, fiam?

Csak most vette észre, hogy egy ember lóg le a mestergerendáról.

— Pista! — suttogta rekedten az asszony.

Odaszaladt, átfogta a fia lábát, aztán összeesett.

A holttest meglódukt a szegen.

A cigányzene-kérdés.

(Folytatás és vége.)

Aki a mai korban nem akarja felismerni nemzeti feladatait, aki inkább iúri, hogy népzenénk és szellemünk tönkremenjen, csak hogy ő kedvére érzeleghesen imádott nótáiban, az nem ennek a szellemi magaslatra törekvő, a szó nemes értelmében modern közösségnek a tagja, s az ilyen csak kerékkötője a nemzet haladásának, emelkedésének.

De ha legalább esztétikailag, művészileg valóban szép volna a cigányzene, minden káros oldala ellenére is megérthetnők a vonzódást hozzá, de a cigányzene ma esztétikailag nem szép. A mult század híres, tehetséges műdalszerzőit utánozva, egyszercsak felütötte fejét a „minimális vagy még azon is alul zenei tudással rendelkező, tehetségtelen, úgynevezett népdalköltők hangos és jól megszervezett gárdája“ (amint őket dr. Szabó Ernő egyik tanulmányában nevezi), elfelejtették ezek, hogy a népdal rövid négy sorának megírásához akkora zenei felkészültség kell, mint bármi más hosszabb zenedarab komponálásához s azt hitték, hogyha négysornyi dallamot össze tudnak tákolni, az már dal! Pedig ez a dalnak csak a külső látszata! Igaz, néha megtévesztően jólsikerült látszata, mint ahogy a cukrászdai gipsz-tortamodell néha még kívánatosabb mint a valódi torta. S ezeket a fércmunkákat játssza ma a cigány. És hogyan! A mulató úr a maga szertelenségében nem elégszik meg a mértékletes dalolással, s részint ezért, részint pedig, hogy a nóta érzelmi fogyatékoságait ellensúlyozza, érzelgős nyújtogatásra, meg-megugrásra, csúszkálásra vetemedik. S a cigány, a hűséges cigány megy utána s később már daloló úr nélkül egyedül, vagy rádióban is ilyen stílusban játszik. Ez a játékmódor pedig csakugyan nem ulti meg az esztétikai szép mértékét, nem is beszélve a jajgatós vibrálásról, vérszegény harmóniafűzésről s a cigányzene többi kiábrándító vonásairól, amik főképp a jazz játszásából maradtak vissza a cigányvonón.

Ugyhogy bizony azt kell mondanunk, hogy a mai cigányzenét esztétikai szempontból sem találhatjuk szépnek. S mindennek mi, a magyar közeposztály vagyunk az oka!

Mi tehát a kérdés megoldása?

Először is nézzünk távolabbra s lássuk meg, karoljuk fel az igazi magyar népzenét. Eleinte talán néha nehéz lesz megelőzni az eddig imádott „magyar

nótát“, de ha a célt világosan szem előtt tartjuk, egy kis lemondás áldozatát meg fogjuk tudni hozni érte. Próbáljunk csak igazi népzeneinkbe belehatolni. Nem kell sokat fáradsunk sem érte: Bartók Béla és Kodály Zoltán magyarázva tárják eléink az egész népdalkincset. Csak éppen a kezünket kell kinyújtani érte: Ismerjük meg népzeneinket, hiszen azt sem tudjuk, — valljuk meg őszintén, — mi fán terem az. Ismerjük meg, s hiszem hogy jóízű magyar ember egy idő múlva, ha ennek a szellemével átitatódott, mosolyogni fog azokon a dalokon, amiken valamikor órákhosszat el tudott érezni.

Hogy a cigánnyal mi legyen? Ebből ered: kívánjuk meg a cigánytól, hogy ne népies, hanem népi zenét nyújtson. Ha jazzt akarunk, ne a cigánnyal huzasuk. Ha operettet, vagy operát, forduljunk más zenekarhoz: a cigány ezekhez nem ért, s ezek játszása ártalmas neki. Műdalt? Kritikával. Vannak értékes műdalok, azok megérdemlik, hogy olykor-olykor meghallgassuk őket, de a nótaszerzők csinálmányait egyszer és mindenkorra öljük ki!

A cigányzene-kérdés megoldása tehát: önmagunk szellemi ráébresztése után a cigány ilyenirányú reformálása.

Végezetül álljanak itt az „Énekszó“ körözőivének zárószavai: „Nem egy állandóan mulatozó, reggel-délben-este cigányozó, uzsonnára jazzt hallgató, de egy valóban mélyen magyar, művelt, saját érdekeit ismerő és megbecsülő Magyarországé a jövő.“

Vilimszky László VIII. g. o. t.

A XCVI. zsoltár olvasásakor.

*Uram, áldom nagy, szent nevedet,
Uj életem dicsér Tégedet,
Lelkem vágyva Hozzád szárnyal
Alázatos imádsággal.
Kegyelmedbe fogadj engemet.*

*Könnyek hullnak sötét orcámra.
Nehéz az út, ... sok van még hátra.
Ha a világ megkötözött,
Segíts a küzdelmek között,
Tekints reám, hűtlen szolgáladra.*

*Tudom, Uram, sokat vétettem,
Bűneimért ne vess meg engem.
Könyörögve jövök Hozzád,
Szánd meg a Te szegény szolgálád,
Takargass be, örök Kegyelem!*

Mikolai Elemér.

HUMOR

Valláspedagógiai kolloquiumon a Professzor Ur feladja a kérdést: beszéljen Tiszteletes Úr a jutalmazásról. — „A jutalmazásunk legyen igen széles skálájú — fújja Totyák — leghelyesebb, különösen lányiskolában, ha simogatással kezdjük.“ —

Mesuságok. Főnök: Ki volt Brandenburgi György őgróf? Mesu: Ottokár cseh király és Frigyes német császár fia.

Nyelvtan órán.

Tanár: Mi az az ikes ige? — Diák: Olyan ige aminek ragja az -ik.

Tanár: Mondj egy példát rá! — Diák (gondolkozik, majd a sugást hallva, kivágja): Ladik!!

Tanár: Na ez nem jó. Mondjál talán páros időhatározó-szavakat.

Diák: Addig-ameddig.

Tanár: Példát mondj!

Diák (sugás után): Addig nyújtózz, ameddig a takaród ér!

Tanár (dühös): Ez is rossz. Ez nem időhatározói mondat! Mi ez? „Pech!“ — adja meg valaki soron kívül a feleletet.

Részletek az egyik internátus krónikájából.

Lali a gyorsaság veretlen bajnoka
Hacsak úgy ismered másik neve: Lilla.
Nem szeret ő semmit elhirtelenkedni,
Azt tartja, hogy mindent jól meg kell gondolni.
Arról már nem tehet mindenki belátja,
Hogy evés közben is tátva marad szája.
Nem tudom, hogy ennek mi lehet az oka,
Azt mondják egyesek, hogy enni is lusta.
Mégis, hogy mit irt be naplójába sorfő
Kilestem — hogy Lali lefekvésben első.

✱

Emlékezzünk mostan Maki barátunkról
Ki nem beszélt velünk csak amúgy félvállról.
Elmentem kutatni én ennek a titkát,
A tekintélyének feltárni az okát.
Főnököm azt mondta, oka az hogy felsős,
Végre elérulta nekem azt egy első,
Öccsét látogatva tanár ur
Ugy szólította meg, hogy tiszteletes ur.
Azóta erejét s nagyságát remegve
Minden egyes pecur „gólyának“ nevezte.

✱

Jaj majdnem kimaradt a kis szőke Penyu
Az ő sorsa bizony rettentő szomorú
Amikor költözött jelen szobájába
Meg akart ő halni szörnyű bánatába.
Azóta vidám lett, csak egy baj ne volna:
Titkos nevet irkál a könyve lapjára.
Azt mondja számtanból gyakorol ő ottan,
Kislány neve mellé írja magát gyorsan.

SZÉNIORI HIVATAL.

Ósi pataki hagyományt elevenítünk fel akkor, amikor ebben az évben meghirdetjük a március 15-iki óda-pályázatot. Pályázhat mindhárom intézet ifjúsága. Határidő

1941. március 5. Arra érdemesített ódákat a szerzők a március 15-iki diákünnepségeken mondják el. A legjobb óda szerzőjét 15 P. pénzjutalomban részesíti az Ifjúsági Egyesület.

Nagykáz mér. Minden pataki diák közös feladata ebben az évben a nagykáz méri templom felépítése. Hogyan is állunk anyagilag az esztendő közepén? Összegyűlt eddig a legációk és mendikációk 2 százaléka: 240 P. Elekciós vers bevételének 50 százaléka 60 P. Bibliakörökből 134 P. Beregszászból egy asszony 1 P. Révleányvárról egy gyülekezeti tag 1 P. Összesen 436 P. Ezenkívül adományoztak a pataki diákok. Legátusok a tehetségvizsga alapra 120 P. Marosvásárhelyi kollégiumnak 76 P. Két erdélyi diáknak 15—15, összesen 226 P. A pataki diákság félévi megméréséhez ezek a számok is hozzátartoznak.

HIREINK

Valamennyi kedves Olvasónknak Istentől áldott boldog új esztendőt kíván a Szerkesztőség és Kiadóhivatal.

Köszönettel nyugtázzuk az alanti előfizetéseket. *Főt. Farkas István (M.) 5 P, Dr. Gulyás József (Sp.) 3 P, Takarék Pénztár (Sp.) 3 P, Verebelyi Dezső (Semjén) 3 P, Borsós József (Sp.) 3 P, Kállay Juliska (Bp.) 3 P, Véghe Józsefné (Sp.) 3 P, Farkasfalvi Farkas Géza (R) 10 P, Papp Zoltán (L.) 3 P, Janka Károly (C.) 5 P, Kner Endre (Gy.) 5 P, Nagy Ferenc (K.) 5 P, Görömbey István (Ny.) 5 P, Bartha Gyula (Szo.) 3 P, Kriston Elek (S.) 3 P, Mezössy László (Z.) 10 P, Andrassy Ferenc (N.) 3 P, Horkay István (Sz.) 4 P, Román Ernő (Zs.) 3 P, dr. Kun József (H. cs.) 3 P, Kellerman Erik (R) 6 P, Balla János (Np.) 5 P, Beretzi Péter (Mb.) 5 P, Kovács László (Tk.) 5 P, Kisfaludy László (Sp.) 10 P.*

Az első félévi kolloquiumos idő január 13-tól február 6-ig volt a theol. Akadémián. Beiratkozás február 7—8 án és az új félév kezdete február 10-én volt. Csendes napokat február 14—15 én tartottunk.

Ezúton is köszönetet mondunk egyházkerületünk valamennyi legátust fogadó gyülekezetének és azok előljáróinak, hogy az elmúlt karácsonyi szent ünnepek alkalmával szeretettel és Isten Igéje utáni vágyakozással fogadták főiskolánk legátusait Kérjük Istent, hogy az általuk elhintett magvaknak bő aratása lehessen az Isten dicsőségére.

A „Sárospataki Ifjúsági Közlöny“ Szerkesztősége közli kedves Olvasóival, hogy a pataki ifjúság nagy lelkesedéssel fogott hozzá a Közlöny március 15-én tartandó nagyszabású ünnepélyének rendezéséhez, melyen Kovách Aladár „Téli zsolttár“ c. drámai játékát fogja előadni. A Nemzeti Színház színpadán színrekerült darab Apácai Cseri János a nagy magyar nevelő életének lényeges korszakát dolgozza fel.

Severijn professzor az utrechti egyetem dékánja 70 P-t adományozott a szegénysorsu theológus ifjak segélyezésére. Isten áldja meg a jókedvű adakozót.

1940. karácsonyán első diákok voltak a Főiskolán Polák Géza IV. é. és Süskös Pál IV. éves ref. theológusok.

Fájdalommal közöljük, hogy Szilágyi Benő gimnáziumunk kiváló nyugalmazott tanára 1940. december 20-án 64 éves korában Sárospatakon elhunyt. Temetése december 22-én volt ugyancsak Sárospatakon. „Boldogok, akik az Urban halnak meg.“

A karácsonyi vakáció 1911. január 12-éig tartott. A tanítás pedig 13-án reggel áhitattal kezdődött.

Ungváry Erzsébet és Z. Elek Béla Közlönyünk volt főszerkesztője 1940 december 31-én Királyházán házasságot kötöttek. Isten áldása kísérje életüket.

Osztályozó konferencia volt január 31-én a gimnáziumban. A szokásos félévi vakációt február 2—4-ig adta meg a Tanári Kar.

Rendkívüli alapvizsga volt Akadémiánkon január 25-én. Részt vett és megfelelt egy vizsgázó.

A Főiskola Tanári Kara néhai dr. Csikesz Sándor debreceni theológiai tanár síremlékére 100 P-t adakozott.